

ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริสธรรมของผู้นำชุมชน
ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

LEADERSHIP TO COMMUNITY DEVELOPMENT ACCORDING TO THE SEVENFOLD
SUPPURISADHAMMA FOR COMMUNITY LEADERS IN THUNGTHOM SUBDISTRICT SANPATHONG
DISTRICT CHIANGMAI PROVINCE

พระนิเวศน์ วรโท*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้นำชุมชน เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้นำชุมชน เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อมอำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลทุ่งต้อม อำเภอสัน ป่าตองจังหวัดเชียงใหม่กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความ เชื่อมั่น 95% จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน ๓๗๔ ตัวอย่างพบว่า ระดับความคิดเห็นของ ประชาชนต่อภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริสธรรม ของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชน ด้าน เพศอายุระดับวุฒิการศึกษาอาชีพและรายได้พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำ ชุมชนโดยภาพรวมจำแนกตามเพศไม่มีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้นำไม่มีความรู้ในด้านการจัดทำโครงการจึงไม่มีการ คืบคลานข้อมูลให้กับชุมชนการไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชุมชน จึงต้องควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ก่อนเข้ารับตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนเพื่อให้ผู้นำชุมชนได้รับทราบถึงหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมีการใช้ข้อมูลจากหน่วยงานอื่นมา ประกอบในการพิจารณาแก้ปัญหาตามหลักสัปปริสธรรม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การพัฒนา, สัปปริสธรรม

Abstract

The objectives of the thesis were as follows: to examine leadership to community development according to the suppurisadhamma of community leaders. To compare the leadership according to the Suppurisa-Dhamma of community leaders, to investigate the problems, obstacles and suggestions and to study the promoting guideline of leadership development of leaders in Thungthom district Sanpathong sub district Chiangmai province. This research is mixed method research. The populations and samples were collected from people who live in Thungthom sub district municipality, Sunpatong district, Chiangmai province. The samples were 378 people. This research was found the opinion level of people towards the leadership to community development according to the seven fold suppurisadhamma of community leaders in Thungthom district Sanpathong sub district Chiangmai province was overall at the moderate level in every aspect. The comparison result of the opinion level of people by personal factors. The overall gender was not significant that leaders don't have knowledge about project that information was not returned to community. The leaders don't know about the real problem, and was irresponsible. The training program should be occurred before appointed and the information from other institution should be used for consideration to solve the problem according to suppurisadhamma.

Keyword: leadership , development , suppurisadhamma

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ระบบเสรีทุนนิยม ที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น และนับวันยิ่งทวีความรุนแรง ความซับซ้อนมากขึ้นทุกวันส่งผลให้บุคคลและองค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติจากการเรียนรู้และปรับตัวที่เป็นอยู่ให้เกิดความเหมาะสมถูกต้อง ซึ่งปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพล เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม เป็นต้น อีกทั้งยังรวมถึงเรื่องของสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์แก่องค์กรผู้นำที่มีความสามารถนับเป็นบุคคลที่สำคัญขององค์กร เนื่องจากมีบทบาทและหน้าที่ในการตัดสินใจกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาและชักจูงสมาชิกในองค์กรให้ปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร อาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานขององค์กร เพราะองค์กรจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการร่วมมือกันในการทำงานอย่างเต็มความสามารถของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร¹ ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กร หน่วยงานทุกแห่งเป็นผู้นำทางไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร และยังเป็นผู้นำองค์กรไปสู่ความเจริญก้าวหน้าการเรียนรู้ผู้นำจะทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายของการเป็นผู้นำเข้าใจบทบาทและขอบเขตความรับผิดชอบของผู้นำ ช่วยให้เข้าใจความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำอย่างแท้จริง²

การบริหารองค์กรทุกประเภทจำเป็นต้องมีจริยธรรมในการบริหารด้วย ผู้นำต้องมีความตระหนักและมีความเข้าใจในการบริหารองค์กร อย่างมีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมเนื่องจากองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หากสังคมอยู่ไม่ได้องค์กรจะอยู่ได้อย่างไรผู้นำในยุคปัจจุบันจึงจำต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการบริหารองค์กรอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อจรรโลงให้สังคมน่าอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข³ สำหรับผู้นำชุมชนที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำคนอื่นได้นั้น จะต้องสร้างและพัฒนาภาวะของความเป็นผู้นำของตนให้เหมาะสมกับความเป็นผู้นำเสียก่อน จึงจะเป็นผู้นำคนอื่นได้ ผู้นำที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีบารมี มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ มีคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถเข้าถึงจิตใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นแนวทางในการแสดงออกถึงความมีบารมี หรือมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันกับตนในการดำเนินกิจการต่างๆ จนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการนั้นจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้

พุทธธรรมได้กล่าวถึงหลักธรรมสำคัญในการเป็นผู้นำไว้หลายหลักธรรม เช่น พรหมวิหาร ๔ ทศปราชธรรม สัปติสธรรม เป็นต้น ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวถือเป็นการสร้างภาวะผู้นำให้เป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการทั้งสิ้น ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมอาศัย “ธรรม” เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สัปติสธรรมเป็นธรรมของสัปติสชนที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ โดยประมวลศัพท์ของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)⁴ ได้ให้ความหมายของสัปติสธรรมว่าหมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้สัตบุรุษมี ๗ ประการคือ ๑. อัมมัญญตา รู้จักเหตุหรือรู้หลัก ๒. อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓. อัตตัญญตา รู้จักตน ๔. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ ๕. กาลัญญตา รู้จักกาล ๖. ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน ๗. ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล

ตำบลทุ่งต้อมเป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตอำเภอสันป่าตอง มีประชากรทั้งหมด ๕,๔๘๙ คน และมีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านก็จะมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลประชากรในชุมชน ในระดับตำบลก็จะมีนายกเทศมนตรีตำบลเป็นผู้ดูแลประชากรในตำบล ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถือเป็นผู้นำในการทำ

¹ พิเชษฐ วงศ์เกียรติขจร, **ผู้นำบริหารยุคใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๓๓), หน้า ๔๑.

² เนตรพัฒนา ยาวีราช, **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ทริบเพิ้ลกรุ๊ป, ๒๕๕๖), หน้า ๒๘.

³ จรรย์ อติวิทยาภรณ์, **หลักการและทฤษฎีการบริหารทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สงขลา: เทมการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๑๗-๔๒๘.

⁴ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๖.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กิจกรรมต่างๆ ในตำบลหรือในชุมชน เพื่อให้ชุมชนหรือตำบลนั้นมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น หากผู้นำชุมชนหรือตำบล มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ก็จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับความเป็นผู้นำเสียก่อน และต้องมีแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของตัวเอง เพื่อที่จะได้มีการชักจูงชักนำคนในชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมทำกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงความประสงค์ที่ทำการศึกษา ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและชุมชนให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- ๒ เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- ๔ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา"ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่" ดังนี้ ๑. ัมมัญญา ๒. อัตถัญญา ๓. อัตตัญญา ๔. มัตตัญญา ๕. กาสัญญา ๖. ปริสัญญญา ๗. ปุคคสัญญญา

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับวุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑. ัมมัญญา ๒. อัตถัญญา ๓. อัตตัญญา ๔. มัตตัญญา ๕. กาสัญญา ๖. ปริสัญญญา ๗. ปุคคสัญญญา

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน จำนวน ๕,๘๓๗ คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

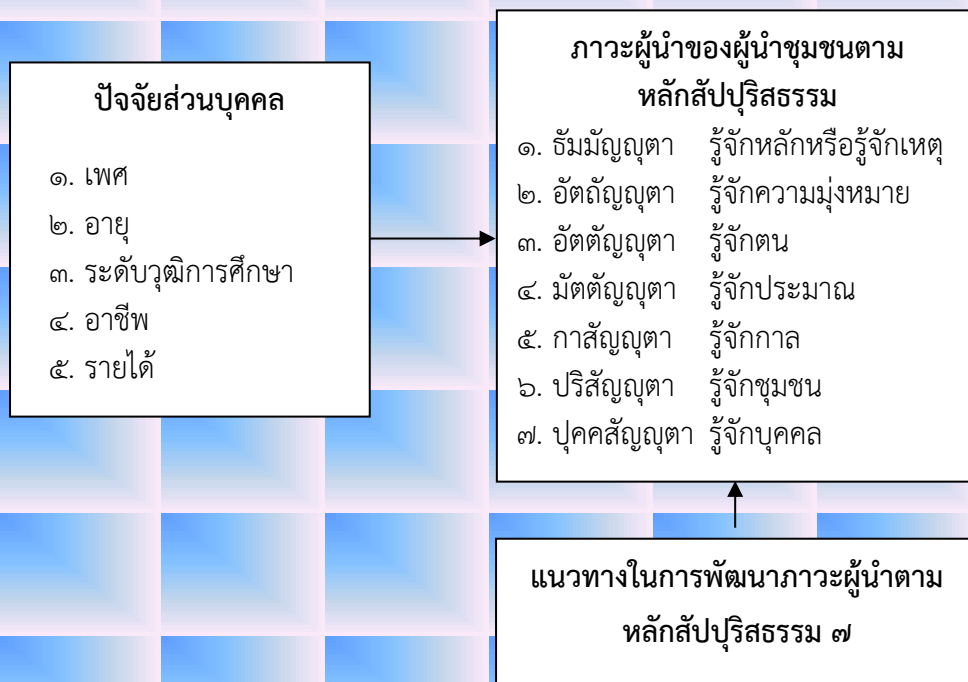
ขอบเขตด้านเวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ๒๕๕๙ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๐ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ, อายุ, ระดับวุฒิการศึกษา, อาชีพ, รายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง “ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชนตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๕,๘๓๗ คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน ๓๗๔ ตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน ๗ ท่าน ได้แก่ นายอำเภอสันป่าตอง ปลัดเทศบาลตำบลทุ่งต้อม กำนันตำบลทุ่งต้อม ปลัดอาวุโสอำเภอสันป่าตอง นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งต้อม ผู้ใหญ่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในเก็บข้อมูล โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ รวมถึงระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่า (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one Way ANOVA) เมื่อพบว่า มีความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีผลต่างน้อยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

๒. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๓ มีอายุระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗ มีระดับวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับ ปวช./ปวส. จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒ มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจ จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐ และรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ – ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒

ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านธัมมัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบุคคลัญญา ด้านปริสัญญญา ด้านอุตตัญญา ด้านอิตถัญญา ด้านกาลัญญา และด้านมัตตัญญา ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ ประชาชนที่มีอายุ, ระดับวุฒิการศึกษา, อาชีพ, รายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักปรัสนธรรมของผู้นำชุมชน ตำบล ห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านธมมัญญดา (รู้หลักหรือรู้จักเหตุ) พบว่าแนวทางในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลของผู้นำชุมชน ตำบลห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น การตัดสินใจปัญหาต่างๆ ผู้นำชุมชน จะต้องหาสาเหตุที่แท้จริง หรือต้นเหตุที่มาของปัญหาก่อน แล้วจึงจะหาวิธีการ และแนวทางต่างๆ ที่เหมาะสมกับปัญหานั้นๆ มาแก้ไข และควรตัดสินใจด้วยความยุติธรรม และเป็นกลางกับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดผลเสียที่จะตามมา น้อยที่สุด

ด้านอัตถัญญดา (รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละครั้งของผู้นำชุมชน ตำบลห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น การ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละครั้ง ผู้นำชุมชนจะประเมินว่าผลงานนั้นเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และตรงตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่

ด้านอัตถัญญดา (รู้จักตน) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการรู้จักตนเอง ของผู้นำชุมชน ตำบลห่ง ด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น การรับรู้จุดเด่นและจุดด้อยของตัวเอง รวมถึงรู้ความถนัดของตนเอง ซึ่ง เป็นวิธีที่ผู้นำชุมชนนำไปเป็นแนวทางในการรู้จักตนเอง

ด้านมัตถัญญดา (รู้จักประมาณ) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดสรรทรัพยากร เช่น คน งบประมาณ หรือสิ่งของ ที่มีอยู่อย่างจำกัดของผู้นำชุมชน ตำบลห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ผู้นำ ชุมชนจะมีการประเมินสภาพเศรษฐกิจและสภาวะทางการเงินของชุมชน และจัดสรรทรัพยากรที่อยู่อย่างโปร่งใส ยุติธรรมและเมื่อจัดสรรไปแล้วนั้น จะต้องเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน

ด้านกาลัญญดา (รู้จักกาล) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมต่างๆให้เหมาะสมกับ โอกาส หรือวัฒนธรรมของชุมชนของผู้นำชุมชน ตำบลห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ก่อนจะจัด กิจกรรมต่างๆได้นั้น ผู้นำชุมชนจะต้องทราบปฏิทินชุมชนก่อน ว่าช่วงเวลาใดชุมชนมีกิจกรรม หรือวัฒนธรรมประเพณี ไດที่สืบทอดกันมา และต้องปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง รวมถึงช่วงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เมื่อมีการ ทราบถึงสิ่งเหล่านี้แล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆก็จะเกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างเต็มที่ เพราะคนในชุมชนได้มีโอกาสเข้า ร่วมกิจกรรมนั้นๆมากขึ้น

ด้านปริสสัญญดา (รู้จักชุมชน) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการประสานงานหรือขอความร่วมมือ จากคนในชุมชนของผู้นำชุมชน ตำบลห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ผู้นำชุมชนจะต้องรู้จักสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงคนในชุมชน และเมื่อมีการขอความร่วมมือ ผู้นำชุมชนจะต้องชี้แจง รายละเอียดของงานอย่างตรงไปตรงมา ชี้ให้เป็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับการทำกิจกรรมในครั้งนั้นว่ามีประโยชน์ และสร้างคุณค่าให้กับชุมชนมากน้อยเพียงใด

ด้านบุคคลัญญดา (รู้จักบุคคล) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการมอบหมายงานต่างๆให้ เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (บุคคลัญญดา (รู้จักบุคคล)) ของผู้นำชุมชน ตำบลห่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัด เชียงใหม่ นั้น ผู้นำชุมชนมีวิธีการในมอบหมายงานที่แตกต่างกัน แต่วิธีการที่ไม่ต่างกันคือมอบหมายงานตามความถนัด ของผู้รับผิดชอบงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งงานที่มีคุณภาพ และตรงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักสัปปริสธรรมของผู้นำชุมชน ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่า
ตอง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านธัมมัญญา (รู้จักเหตุ)

- ผู้นำชุมชนมีความรอบรู้ในกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างดี
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีวิธีการตัดสินใจปัญหา โดยการหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงก่อน จึงจะพิจารณาตัดสิน

ด้านอัตตัญญา (รู้จักตน)

- ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง อีกทั้งยังซื่อสัตย์ โปร่งใส
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีวิธีการรู้จักตน โดยการรับรู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง รู้ความถนัดของตนเองจากประสบการณ์

ด้านกาลัญญา (รู้จักกาล)

- ผู้นำชุมชนมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและพร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนทำกิจกรรมในชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องรู้ปฏิทินชุมชน เพื่อให้กิจกรรมนั้นเกิดประโยชน์กับคนในชุมชนมากที่สุด

ด้านปุคคลัญญา (รู้จักบุคคล)

- ผู้นำชุมชนมีการส่งเสริมคนในชุมชนได้พัฒนาตนเองและมอบหมายงานตรงความสามารถบุคคล
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีวิธีเลือกงานให้เหมาะกับคนคือ เลือกตามความถนัดของผู้รับผิดชอบงาน

ด้านอัตตัญญา (รู้จักเหตุ)

- ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีวิธีการติดตามและประเมินผลโดยการ ดูว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และตรงตามกรอบระยะเวลาหรือไม่

ด้านมัตตัญญา (รู้จักประมาณ)

- ผู้นำชุมชนมีการใช้จ่ายงบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุดและปฏิบัติงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีวิธีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยการวางแผนจัดสรรคน เงิน ของให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านปริสธัญญา (รู้จักตน)

- ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
- จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ

แผนภาพที่ ๒ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. นโยบายภาครัฐควรมีการจัดอบรมเพิ่มศักยภาพภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน
๒. นโยบายภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้นำชุมชนที่สนใจในเรื่องกฎหมาย เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชุมชนต่อไป
๓. นโยบายรัฐควรมีการเสริมองค์ความรู้ในเรื่องการคืนข้อมูลให้ประชาชนแก่ผู้นำชุมชน

ข้อปฏิบัติเชิงปฏิบัติการ

๑. ผู้นำชุมชนควรหมั่นศึกษา เพิ่มเติมความรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของตัวผู้นำชุมชนเอง
๒. ผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในชุมชน

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ :

จรัญ อติวิทยาภรณ์. หลักการและทฤษฎีการบริหารทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. สงขลา: เทมการพิมพ์, ๒๕๕๔.
เนตร์พัฒนา ยาวีราข. ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป, ๒๕๕๖.
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร. ผู้นำบริหารยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๓๓.